

IRIMIA

REVISTA MENSUAL
DE CRENTE GALEGOS
ANO XLI
Nº 1038
De maio a
xuño de 2022
Benia quen constrúe
a paz!

VI Encontro Acampa 2022 FAME E REFUXIO

A foto que fala

Piornedo: desde hai anos os veciños veñen reclamando axudas para “teitar” as súas pallozas, polo seu prezo elevado.

O trasno

Daniel López Muñoz

O despaís

Foi todo un símbolo. Unha combinación perfecta. O momento: na fase inaugural do mandato dun novo presidente da Xunta. O asunto: o regreso do Emérito. O medio de comunicación: a Cope. E, evidentemente, as declaracións en si de Alfonso Rueda, sinalando que a arribada de Juan Carlos I en Sanxenxo, “donde se encuentra tan cómodo y con tantos amigos” é un beneficio “no solo para Sanxenxo, sino para Galicia, desde el punto de vista del turismo, de la afluencia y de ponernos en el mapa”.

Transición tranquila. Non se podía resumir mellor a visión feixooánica de Galicia. Un sitio acomplexado, ese córner de plastilina que hai que poñer no mapa español para favorecer o turismo masivo -o novo santo Grial- dando acollida aos cartos que cheguen nos petos de quen cadre. “Sanxenxizar la región”. E gobernar co convencemento de que a corrupción, a fraude ao fisco, os pelletazos urbanísticos, a pillería.... non pasan factura electoral, porque seica vivimos xa no *despaís* das revistas do corazón, na terra do “colle os cartos e corre”, no imperio do *sálvame*. Ese sitio no que a xente guapa,

a forrada e a de sangue azul, hai que querela, acollela e desculpala sempre, sen preguntas molestas. Non por nada, senón para que o mundo saiba que Galicia existe. Pero... non abundaría xa con Fariña para poñernos no mapa? Por certo en que tipo mapa? No da Interpol?

A visión é a cuestión chave. Ten que ver cos prexuízos, complexos e feridas de cadaquén. E co sentimento e a conciencia de clase, da clase por herdanza e da clase por aspiración. A visión é mala de cambiar. Tamén a visión de país. E aí entramos todos e todas. Gobernantes e gobernados. Crer ou non crer nas posibilidades, nas potencialidades de Galicia sen renunciar á identidade e á diferenza, sen termos que ser o grande parque eléctrico de Iberdrola, nin o inmenso eucaliptal de Florentino, nin os novos Emiratos do noroeste, nin o Benidorm climaticamente fetén.

Cadrou que Rueda fixo esas declaracións o Día das Letras Galegas, da

fala de noso, esa pola que resultarás sancionado se a usas para ensinar matemáticas. Cadrou cando se publicaban as conversas gravadas por un tal Villarejo que demostran máis sobre a fibra moral do seu partido que calquera teoría ou discurso sobre a ética política. Cadrou coa recente actualización do censo agrario no que se indica a desaparición en Galicia de cen mil hectáreas de superficie agrícola nas últimas dúas décadas. E así.

Un país necesita ser soñado antes de ser gobernado. Merecemos outra visión.

A perspectiva das vítimas, “Acampa” e os “ladridos da OTAN”

O vendaval da guerra, a lóxica das armas -coa súa glamurosa sofisticación-, o choque dos imperios -coas súas propagandas enfrontadas- fannos perder o punto de vista principal: o sufrimento das vítimas. As vítimas dos conflitos armados non saben de xeopolítica nin entenden a diferenza entre mísiles ultrasónicos e os de antes, pero si saben o que custa levantar unha vida, edificar coas súas mans unha casa, cultivar unha leira e estudar os fillos. Para as vítimas, para as vidas ocupadas en dar vida, case sempre un acordo imperfecto é mellor ca unha guerra perfecta.

Xa insistimos na difícil equidistancia diante dunha agresión brutalmente destrutiva por parte dunha potencia nuclear sobre as pequenas nacións que a circundan; diante da tremenda decisión, mestura de impotencia e abuso, de *destruír cando non pode seducir*. Aínda máis: a autocracia de Putin, co seu militarismo en acción, estreitou e empobreceu o campo e as regras de xogo dos equilibrios mundiais: varreu de golpe décadas de neutralidade de países como Finlandia e Suecia; atrancou, de feito, a posibilidade dunha terceira vía de neutralidade, non aliñamento e prosperidade que eses países nórdicos representaban.

Nun mundo bipolar todos perdemos. Loita de titáns. Matar ou morrer. Adoptamos sen sequera pretendelo o punto de vista do noso patrón, do noso “capo”, sen preguntas incómodas, porque igual que hai unha economía de guerra, instáurase unha “verdade de guerra”, un pensamento único. E as vítimas vanse xustificando e esvaecendo. Pasan a ser *efectos colaterais*, como se denominaron naquela inxustificable guerra invasiva de Iraq, na procura de inventadas armas de destrución masiva, pola que ningún responsable rendeu contas.

Por iso cómpre máis ca nunca que haxa “elementos discordantes”, eses que poñen o foco na humanidade sufrinte, e rompan así o dualismo das verdades oficiais que van gañando peso a medida que a guerra se alonga no tempo. Cómpre dar a benvida e celebrar, un ano máis, unha iniciativa como o Encontro Internacional da Rede Acampa pola Paz e o Dereito a Refuxio -máis coñecida simplemente como “Acampa”-, que este ano se centra no tema de “fame e refuxio” e que se celebrará na Coruña o 9, 10 e 11 de xuño (cunha exposición fotográfica até o 7 de xullo).

E nesa liña de cambio de perspectiva e procura de saídas -poñendo o interese das vítimas no centro- foron as declaracións de Francisco, nas que, mantendo a condena pola guerra invasiva e inxustificable, cuestiona os innecesarios “ladridos da OTAN ás portas de Rusia”. Valéronlle unha violenta reacción da prensa de dereita, da CNN e mesmo do goberno polaco. É así, a verdade única é a gran mentira das guerras.

Cómpren visións
alternativas, que poñan
o foco na humanidade
sufrinte, como o
Encontro Internacional
da Rede Acampa

Amiguiños si...

Carlos Vázquez G.

Escoitar e ser escoitada, o desafío de Yolanda Díaz

Poucas dúbidas caben de que Yolanda Díaz, polo feito e polo que está a facer, é a mellor titular do Ministerio de Trabajo que tivo España desde a chamada transición. E isto en circunstancias extremadamente difíciles e complexas, que van desde a emerxencia sanitaria global da pandemia ata unha guerra en Europa, pasando polas crises económicas e sociais derivadas de todo isto. É lóxico pensar que, en realidade, só houbo un verdadeiro Ministerio de Trabajo con Yolanda Díaz. Antes dela, con algunha excepción puntual, esta carteira ministerial foi unha sorte de "Axencia Gobernamental para a Contención Social", que aseguraba a disciplina laboral imprescindible para a viabilidade do negocio. Un ministerio da patronal, vaia.

Aínda tendo en conta que a reacción da UE ás crises actuais escolleu un camiño ben distinto ao elixido no 2008, o que favoreceu políticas máis razoables e solidarias, Yolanda Díaz soubo aproveitar impulsando medidas de interese xeral e en favor das clases traballadoras e dos sectores máis vulnerables da sociedade. Moi ao contrario doutros mandaríns que muxiron a fondo a crise para faceren negocios co sufrimento, a dor e incluso a morte de concidadáns e veciños.

O acerto de Yolanda Díaz acadou o recoñecemento e valoración positiva dunha ampla maioría da sociedade. Isto situouna na encrucillada de ter que responder á demanda xeneralizada do seu liderado, para encabezar a mobilización política e electoral dun sector situado á esquerda do PSOE e que, en realidade, vai desde a socialdemocracia de verdade ás posicións que se expresaron no "movemento dos indignados" do 15-M de 2011.

A demanda e o reto que se lle presentan a Yolanda Díaz percíbense como

unha perentoria necesidade para salvar, afondar e desenvolver unha democracia mancada por vicios de orixe e de exercicio; para asegurar o estado do benestar, a defensa do público e o camiño da igualdade; para depurar a corrupción do propio sistema do 78 e para derrotar o neofascismo no debate cultural e impedir a súa irrupción nas institucións. Todo isto é o que se proxecta no desexado liderado de Yolanda, pero o feito é que este liderado, hoxe por hoxe, só ten cabeza. O que debería ser o seu corpo é unha sorte de crebacabezas político e organizativo que se está mostrando moi difícil de articular nun proxecto político común. E unha cabeza sen corpo é igual de inviable ca un corpo sen cabeza.

Yolanda anuncia un período de escoita; fai ben, pero non abunda. Por moito que escoite Yolanda, se non é escoitada polos caciques

dos pequenos reinos de taifas das esquerdas deste país, o perigo inmediato será a chegada da extrema dereita ao Goberno de España e o terrible mal menor sería a volta do bipartidismo que, ben sabemos, é o líquido amniótico da corrupción que provoca esa anorexia, mortal para a democracia.

Por moito que
escoite Yolanda,
se non é escoitada
polos caciques
dos pequenos
reinos de taifas das
esquerdas...

...pero a vaquiña polo que vale

Tino Santiago

IRIMIA

Despois de Feijóo, que? (III): A alternativa

Leva tanto tempo gobernando en Galicia o PPdeG que en moitos ambientes se impuxo a idea de que os populares son o goberno “natural” do país. Calquera análise sosegada do comportamento electoral dos galegos dinos que isto non é así, e se alguén o sabe mellor ca ninguén son os estrategos do propio PPdeG. Nos moitos balanços que se fixeron das maiorías absolutas que acadou Feijóo, en poucos se destacou que o seu mellor resultado foi na súa primeira vitoria, en 2009, con 789.427 votos. O peor, nas últimas de 2020 cando con menos votos que nunca, 627.762, tivo tantos escanos como sempre, 42.

Naquelas eleccións de 2009 *dérase unha participación récord, case un 65%, e foi decisivo o voto máis identitario español que mobilizou Galicia Bilingüe, unha operación na que Alfonso Rueda foi un actor decisivo. Hai dous anos, Feijóo conseguiu a maioría absoluta cunha participación do 48,97%. Probablemente o seu gran mérito foi desmobilizar o voto ultra, a pesar que, nas xerais do 2019, Vox xa conseguira 116.381 votos e tiña opcións reais de entrar no Parlamento. Que facer coa ultradereita vai ser o problema central de Rueda para o 2024.*

Outra incógnita é se Rueda terá en fronte unha coalición *de facto*, como tivo Fraga no 2005, ou se se volverá a enfrontar a partidos para os que gobernar non é o seu obxectivo principal, como lle pasou tantas veces a Feijóo. En 2005, calquera elector sabía que, se votaba PSdeG ou votaba BNG, o resultado inmediato ía ser a derrota

de Fraga. Realmente, a alternativa descansou en tres partidos: o socialista, o Bloque e unha masa informe de cidadáns, que ían desde centristas cansos do *vello patrón* a votantes radicais, pasando por abstencionistas sistemáticos nas eleccións galegas.

A política, e a sociedade, cambiou moito nestes quince anos desde a última alternativa gañadora en Galicia. É verdade que o voto é máis volátil, que medrou a polarización, etc... Pero algunhas verdades da *vella política* seguen vixentes, a principal: hai que ofrecer unha alternativa real. Sabemos se a hai se nos meses anteriores temos a sensación de que BNG, PSdeG, e *o que invente Yolanda Díaz*, van gobernar xuntos sexa quen sexa o que quede de segundo, ou de terceiro; se os líderes buscan os temas nos que pode haber acordo ou destacan as *liñas vermellas* que os diferencian ou se os gobernos dos concellos se forman axiña e sen grandes tensións, mellor cun acordo galego que pactos locais. Isto será o necesario, non será abondo, para que se produza un cambio na Xunta pois a *alternativa* será que *naturalmente* volva gobernar o PPdeG.

**Haberá alternativa se
buscan os temas nos que
pode haber acordo e non
insiste nas liñas vermellas**

O peto do Santo Antón

Manuel Regal Ledo

Por unha vida en modo irmandiño

Ola, amigas e amigos de IRIMIA:

Polo que me di o amigo Regal vexo que andades algo revoltos por fóra, porque vos conmove o da guerra e as súas consecuencias, e por dentro, porque vos vexo abondo desarmados (desalmados tamén?) para lle buscar unha saída desde a solidariedade a todo o que estiveses armando. A ver, logo, se polo menos vos vale para aprender algo.

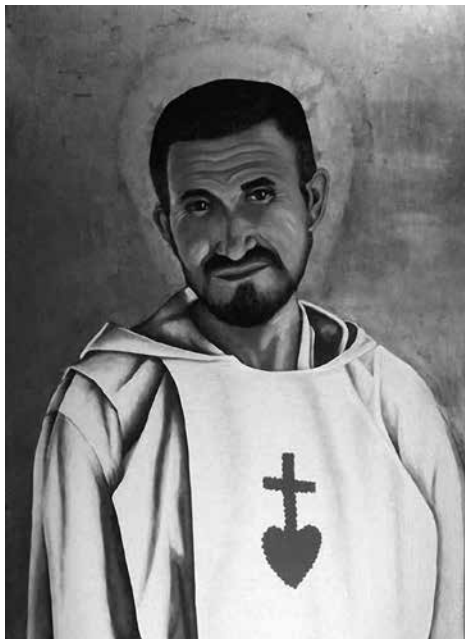
Dime tamén o Regal que a ver se vos botamos unha man. Non é doado. A min sáeme pedirvos que vos lembredes daquela resposta que o pai Abraham lle dá ao rico aquel, tan amigo de cheas e insolidario, cando este lle solicita que alguén do máis aló faga un viaxiño para se ver coa xente do máis acó, para lles abrandar algo o corazón: “Se a Moisés e máis aos profetas non lles fan caso, tampouco llo farán nin a un morto resucitado” (Lc 16, 31). Que é coma dicir que saber sabedes de sobra o que cómpre facer para vivir con aires irmandiños; pois facédeo con decisión e deixádevos agora de mexericadas.

E non é que nos dea igual o que vos pase por aí, non, pero as cousas son como son. Parade, matinade, armádevos de intelixencia e corazón, que para algo o tedes, aprendede a vos ver e tratar en todo coma irmás e irmáns, e xa veredes como as cousas cambian.

Desde Caín ata hoxe iso de vivir coma irmás e irmáns sufriu violencia. Para fortalecervos ante iso recoméndovos ollarvos no rostro e na vida de Carlos de Foucauld, que xustamente hoxe, 15 de maio, cando me poño a mandarvos esta cartiña, vexo que foi declarado santo, persoa de moito ben, polo voso Papa Francisco, que tamén vos ten dito e escrito cousas moi xeitosas sobre iso de vivir en modo irmandiño. Palabras e testemuñas non vos faltan. Adiante!

E ata a próxima, xentiña. Apertas para toda a familia humana.

O voso santo Antón.

O CARRABOXO por XOSÉ LOIS

VOU A LISTA DE ESPERA
POIS ESPERA QUE VAS LISTA!

IMOS ACOLLER AO EMERITO CON TODO O NOSO...?
ALBARINO, PERDÓN,
CARINO!

O peto común

Josecho de la Torre

Berta de Sobradelo

IRIMIA

Tan só dous días antes de despedir a compañeira Hermelinda Dapena en Pontevedra, nunha ría máis ao norte, ao carón do mar de Arousa, despediamos outra muller que merece ser lembrada: Berta Trigo.

Berta Trigo Culler era asidua ás romaxes de Irimia. Participaba todos os anos xunto cos seus veciños de Sobradelo e xunto a Daniel Espiño, o seu párroco. Non pasaba desapercibida, alá onde estaba Berta, había troula e moita vida. Gustaba de bailar, cantar e de recordar xente e momentos; tamén era militante cultural e colaboraba a nivel parroquial en todo o que podía, sobre todo nas corais e na organización da festas parroquiais.

Berta traballou na conserveira desde moi nova, xa que era a única saída laboral por aquel entón. Foi alí onde comezou a súa vida sindical que hoxe moitos compañeiros recordan, como ela dicía, “Era a maneira de defenderse”. Eran tempos duros e na fábrica, onde todas eran mulleres, aínda máis, se cabe. Por iso non se cansou de loitar polos dereitos de todas, enfrontándose en moitas ocasións á súa dirección. Hai uns anos, antes da pandemia, Berta foi homenaxeada polo mundo sindical pola loita e defensa dos traballadores.

O pasado 18 de abril Berta despediuse da súa familia e dos seus veciños na súa parroquia. Queda na retina a imaxe dunha muller que iniciaba os cantos e a celebración das romaxes desde que o autobús saía

de Sobradelo ata o momento do xantar. Non quixera pasar como desapercibida esta mesma imaxe que moitos lembramos de Hermelinda cos seus veciños de Praceres. A vida levounas xuntas e seguro que alá onde se atopen seguirán repartindo vida e cantos.

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Hai uns días choramos a morte de Domingo Villar. Era un grande escritor que lle deu un pulo á literatura galega escribindo tres grandes éxitos de vendas traducidos a quince idiomas e un divertido libro de contos. Foise novo e de súpeto. Unha mágoa porque aínda tiña moitas páxinas para escribir. Pero esta sección busca dar motivos para a esperanza e iso vou tentalo eu.

Tiven a sorte de coñecer a Domingo no comezo da súa carreira literaria. Ao pouco de publicar *Ollos de auga*, conseguín que viñese ás miñas aulas para falar coa rapazada. Para animar a actividade, díxenlles que cada un lle escribise unha carta para que el, que daquela era inexperto niso de falar ante a xente, tivese unhas ideas para saber de que podía falar. Chegou á aula bastante ríxido pola experiencia de falar ante adolescentes. Fíxoo ben, pero notábase que non estaba no seu ámbito. Ao rematar, deume un paquete e díxome: “Isto para os rapaces”. Era a contestación a todas e cada unha das cartas dos meus estudantes. Cando lle

comentei que iso era moito traballo e que dende logo non tiña que facelo, díxome: “Home, se me escribiron haberá que contestarlles!”.

Aos poucos foi gañando xeito de falar en público en entrevistas, aulas e presentacións de libros. Todos os que o coñecían simpatizaban con el porque era moi próximo. Domingo era un grandísimo escritor, pero os que o coñecemos sabemos que aínda era mellor persoa.

No 93.9 da FM pódese escoitar na comarca de Ferrol **RÁDIO FILISPIN**, unha iniciativa tamén accesible por internet do Colectivo Ondas Para a Activación da Información Independente (OPAI). Esta radio libre e comunitaria quere dar voz a persoas, colectivos, redes sociais e culturais da comarca que non poden acceder aos medios convencionais ou que estes silencian. O Colectivo OPAI e a Rádio Flispin teñen un funcionamento asembleario e actúan dende o local, poñendo as persoas no centro do modelo.

Ao tempo que seguen activas polo país moitas iniciativas veciñais para frear a instalación de parques eólicos, outras loitan para declarar algúns espazos naturais como zonas protexidas. É o caso dun grupo de mulleres dos **MONTES DO GATO**, que promoven en Change.org unha petición dirixida ao concello de Oza-Cesuras e á reserva da biosfera Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo para que declaren os Montes do Gato parque natural.

A veciñanza de Ponte Caldelas decidiu refrendar un manifesto como base da **“PLATAFORMA POLA DEFENSA DOS RÍOS OITAVÉN E VERDUGO – ENCORO NON”**. O centenar de entidades que a conforman, entre comunidades de montes, asociacións veciñais, culturais, ecoloxistas, de mulleres rurais e outras, rexeitan o estudo que propón a creación dun encoro no río Oitavén e o transvase no río Verdugo, para abastecer de auga a Vigo e ao sur da provincia de Pontevedra.

Conmemoramos o pasado 17 de maio as nosas letras da man de Florencio Delgado Gurriarán con varios actos ao longo do país e tan só un día despois marchou o pai literario do inspector Leo Caldas, **DOMINGO VILLAR**, home bo, brillante, vital e xeneroso, segundo quen o coñeceu. Domingo Villar levou a ría de Vigo como fondo das súas historias a moitos lugares a través das súas obras, que foron traducidas dende o galego a diversas linguas.

No Museo de Pontevedra volveu sonar a **GAITA** máis antiga de Galicia. O musicólogo Pablo Carpinteiro desenvolveu un método matemático para calcular a antigüidade dos punteiros a partir do desgaste que os dedos provocan na madeira; estima que este ten entre 550 e 600 anos. O investigador defende que chegaron aos nosos días “porque son obxectos valorados pola xente, simplemente. As que tocaban ben pasaban de man en man, de xeración en xeración”, que puideron ser doce ou catorce no caso desta.

Plataforma Consulta Popular Estatal Monarquía o República.

O pasado 14 de maio celebrouse unha consulta popular estatal non vinculante dirixida á poboación, para que puidese pronunciarse sobre a forma do Estado que libremente escollería: monarquía ou república. Instaláronse 724 mesas, participaron máis de 4000 persoas voluntarias e houbo 81 617 votantes. A opción republicana acapara o 93,25 % dos votos e a monárquica o 5,81 % (<https://plataformaestatalmonarquiaorepublica.org>).

Para quen goste ou se queira iniciar no mundo dos *podcast* (pezas de audio de todas as feitura que se poden descargar de internet e escoitar a vontade), ten unha aliada básica en **PODGALEGO** (<https://podgalego.agora.gal>). En Podgalego crean comunidade, recollen e difunden recursos e proxectos de cultura, feminismo, deportes, gastronomía, banda deseñada, cine e moitas outras categorías ás que acceder con facilidade.

O Sindicato Labrego Galego-Comisións Labregas rexistrou na Consellería de Cultura unha solicitude para declarar a **APICULTURA** patrimonio inmaterial da humanidade. A iniciativa desenvólvese dentro dunha estratexia estatal que recolleu 110 000 sinaturas de apoio, reveladoras da sensibilización da sociedade respecto ao valor da apicultura no mantemento dos ecosistemas e a biodiversidade.

Ferrados de corazón

Marta Sopena

Un modelo educativo que revitaliza a vida no rural

Nerea Queiruga Laranga ten 28 anos, está titulada en educación primaria, con mención en atención á diversidade pola Universidade de Santiago de Compostela, pero, sobre todo, é unha mestra convencida e ilusionada. Entrevistámola no CEIP de Seráns, no Porto do Son, onde actualmente traballa como mestra responsable desta unitaria, cun alumnado que vai desde os 3 aos 7 anos de idade.

Como é a escola onde traballas?

Pois é a escola de Seráns, unha escola liña ao pé do monte Tahúme e coñecida comunmente co nome de “a unitaria”. A escola foi unha casa de tipo tradicional, convertida en colexio alá polo ano 1950. Trátase logo dunha edificación que foi doada pola veciñanza co único fin de que os nenos e nenas desta e doutras aldeas lindeiras tivesen outro futuro ademais do coidado no campo e a axuda na casa. A meirande parte das familias desta parroquia traballan en Ribeira ou no Porto do Son, na industria local ou no sector servizos.

Concordas coa idea de que a oferta educativa que pode facer unha “unitaria” ten importantes vantaxes?

Para o alumnado é un modelo óptimo. É unha educación diferente. Aquí en Seráns traballamos sen libro de texto e apostamos, neste momento, por unha educación vivencial que parte principalmente do coñecemento do alumnado, do que lle resulta coñecido e práctico para posteriormente poder afondar e pescudar cara ao que aínda non sabemos.

Incorporamos un enfoque de educación experimental, intentando aproveitar todas as oportunidades que nos oferta a contorna. Poténciase o maior número de situacións de aprendizaxe

a través do contacto co noso, co familiar... que sexan os nenos e nenas os que investiguen e tiren as súas conclusións sendo a figura docente quen guíe esa aprendizaxe.

No CEIP de Seráns hai nenos e nenas dende os 3 anos ata os 7 anos de idade. O que pode parecer un escenario de dificultades convértese nunha grande oportunidade de aprendizaxe

A educación é vivencial e experimental, aproveitando todas as oportunidades que nos oferta a contorna.

(o alumnado de maior idade aprende a ser responsable co alumnado máis pequeno e os nenos e nenas de idades máis temperás van aprendendo dos seus compañeiros e compañeiras maiores.

Veríaslle algunha desvantaxe?

A principal sería a soidade á que estás sometida profesionalmente. Es a única

persoa que está co alumnado durante toda a xornada escolar, todos os días da semana. Existe un medo, un temor de que pase algo, que precisen de axuda e non a atopen. Afortunadamente as familias e a veciñanza prestan axuda sempre e cando se necesita.

Amáis diso están todas as conmemoracións e actividades que veñen marcadas polo Decreto, tanto a nivel de educación primaria como de educación infantil, entón todo o traballo burocrático recae nas túas horas de lecer. Nun CEIP grande o traballo está repartido entre os equipos (equipo de actividades complementarias, equipos de dinamización...); aquí non, aquí tes que facer todo o traballo nas túas horas persoais porque, as 7 horas e media que veñen marcadas por lei fóra do horario lectivo pero que se deben dedicar ao traballo do centro non chegan para nada.

Unha desvantaxe que se podería “dar” dende fóra sería que as instalacións do centro non son como as dos colexios “normais”: o noso centro, por exemplo, carece de pavillón polideportivo no que facer deporte pero trocámolo por algo mellor, pois podemos gozar facendo exercicio pola nosa aldea (temos monte, temos praia, temos sendeiros..) e respirar aire puro, socializar coa xente. Case se pode dicir

que neses pequenos aspectos, saímos gañando.

Como é a relación coas outras escolas?

Facemos un moi bo equipo. As catro unitarias que hai no concello estamos moi unidas, facemos proxectos e actividades xuntas, realizamos saídas na medida do posible e incluso levamos a cabo plans de formación conxuntos

tanto de forma individual como a nivel social. As escolas infantís deben ser para vivenciar, para aprender xogando. Resulta fundamental o papel do xogo, sobre todo o xogo simbólico nestas idades (aumenta a capacidade de aprendizaxe, desenvolve a memoria, potencia a fluidez verbal, enriquece o vocabulario). Moitas veces réstaselle importancia ao xogo, convértese para

As catro unitarias do concello estamos moi unidas, facemos proxectos e actividades xuntas, saídas, plans de formación conxuntos

para poder mellorar as dificultades que van aparecendo nas nosas escolas. Tratamos de que a sociedade vexa o importante papel que xogan estes centros, tanto educativa como socialmente. Resulta de vital importancia conservalas. Unha unitaria trae futuro, educación, cultura, dálle vida á aldea pero tamén lembra un pasado.

Cal pensas ti que debe ser o obxectivo principal dunha escola infantil?

Pois debería ser dar a recoñecer e respectar o papel do neno ou nena. Darlle o seu espazo e ensinalle a valoralo,

moitas persoas nunha perda de tempo e incluso se troca por outras actividades cando realmente o xogo é a peza fundamental da infancia.

Que tipo de coñecementos queres transmitir? Como se adquieren coñecementos nestas idades?

Todo e canto se aprenda é bo. O proceso de ensino-aprendizaxe resulta moi fácil nestas idades porque o alumnado é como unha esponxa, queda con todo o que ti lle vas dicindo, para o bo e para o malo; hai que ter moito coidado co que dicimos e co que facemos,

Ferrados de corazón

Un modelo educativo que revitaliza a vida no rural

tanto sexamos docentes como familia, porque nestes momentos somos o seu espello.

Está claro que os coñecementos curriculares deben existir e téñense que dar pero, persoalmente, considero que se debe facer maior fincapé no proceso psicoevolutivo do alumnado. Traballar as emocións, a autoestima, a valoración dun mesmo, sen esquecer que vivimos nunha sociedade na que é moi importante saber como afectan os noso actos ás demais persoas. Tamén aprender a recoñecer como inflúe o que fagan os demais nun mesmo. Debemos romper cos estereotipos, coñecer de onde vimos para aprender como somos ao tempo que nos damos a oportunidade de poder mudar e mellorar.

Participan as familias?

De maneira positiva. Por mor da pandemia hai situacións que se tiveron que eliminar ou circunstancias que houbo que pospoñer. Malia iso, para o que necesitas, aí están. Tamén é certo que a escola debe estar unida e aberta. Escola e familias deben traballar conxuntamente e a prol dunha educación de calidade. Nunha aldea, nunha unitaria como esta é quizais máis fácil

tratar coas familias que nun centro de liña 3 con aulas de 25 nenos/as. O trato aquí é máis familiar, máis aberto e directo. Tampouco se pode pretender poñer as mesmas normas que noutros centros. Para recibir hai que dar.

Por que escolliches esta profesión?

Inda no teño moi claro. Non houbo un día concreto no que se me aparecese a idea e vise claro o meu futuro. De feito, nun primeiro momento, comecei estudando xeografía e cambiei de carreira ao segundo ano. Que gran idea aquel día!

Seguramente acabei na educación polos mestres e mestras que fun tendo ao longo da miña etapa educativa. Sempre sentín a escola como un fogar, un lugar para mudar.

Ou quizais tamén fose para intentar dar a miña achega e mudar a educación, cambiar o método, en certo modo por non me acabar de gustar no que se estaba convertendo.

Unha mestura de ambas cousas fixo que rematase aquí.

Tiveches logo experiencias escolares e docente que foron referentes, que che axudaron no teu percorrido laboral...

Teño moi boas lembranzas tanto do colexio onde cursei educación primaria como no instituto onde fixen secundaria e bacharelato. Será que me gustaba o que facía ou será que topei con grandes profesionais do ensino público que me aprenderon a amar esta profesión. O momento máis tortuoso foi o camiño de preparar as oposicións.

Son esponxas, quedan con todo, para o bo e para o malo; hai que ter moita conta co que dicimos e facemos

Ninguén te prepara para iso. Así e todo, ao fin e ao cabo, non saín tan mal parada delas.

Algún desexo para o teu futuro profesional?

Seguir formándome e sempre traballar para mellorar. En educación, como na vida, non podes parar; se non, están-caste.

Sapiens. De animales a dioses

Yuval Noah Harari, profesor de historia na Universidade de Xerusalén éche bo comunicador. Este libro, millonario en vendas, lese como unha novela: a biografía do humano sabio, o *homo sapiens*, única especie humana que pervive no planeta. E resulta raro: o xénero de fungos das *russulas* inclúe 750 especies, de tiburóns hai 360. Hai 40 000 anos desapareceron, do xénero *homo*, *neandertais*, *floriensis* e *desinovanos*. Só queda unha, a nosa.

Co planeta de xeonllos, o rei da creación transformouse nun semideus. Con tanto poder que mesmo pode destruír a propia casa tal e como a coñecemos: moitos dos grandes mamíferos están ameazados e pasa o mesmo con ecosistemas imprescindibles. O clima, pola influencia humana, está a piques de entrar nunha espiral de destrución. 200 000 anos leva o *sapiens* aquí, un breve pestanexo no planeta, pero tempo abondo para apoderarse dos resortes do poder. A súa breve historia descobre pegadas dun 'asasino'.

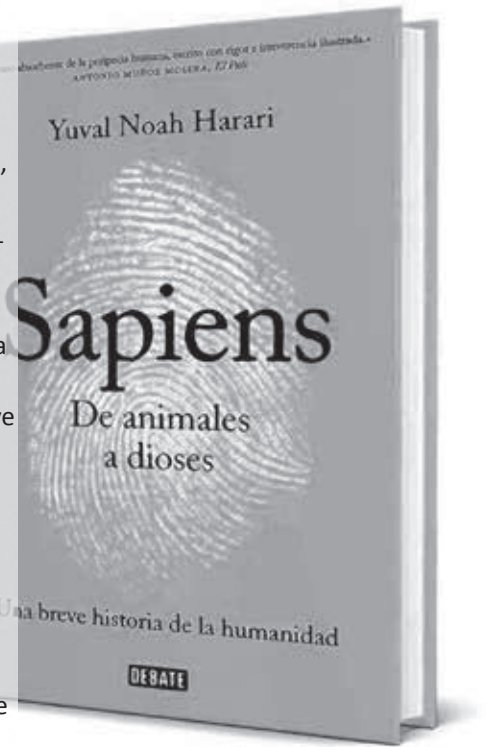
A linguaxe directa e provocadora deste profesor tan novo engancha. Da súa man imos das orixes da casa planetaria ata a revolución neolítica ou agrícola que transformou a cazadores colectores en pastores e labregos sedentarios hai apenas 10 000 anos. O seguinte chanzo da andaina do humano sabio leva ata a idade moderna, a da 1.ª globalización, a dos grandes imperios español e inglés, tanta cobiza e crueldades baixo a carauta das relixións e da civilización occidental. Os últimos quíntos anos son os da revolución científica, máis visible desde o século XVII. Da revolución industrial aos grandes avances tecnolóxicos e á enxeñería industrial, a recreación do cerebro humano nos ordenadores e a busca da inmortalidade.

Grandes conquistas, grandes logros. Hoxe, uns poucos *sapiens* que collen nun bus controlan o planeta enteiro. Pero, aí, os deuses humanos teñen os pés de barro. Tanto poder acumulado deteriora o clima, saquea os recursos, agride ao hábitat e destrúe ecosistemas onde se entretece a vida. Mentres esmorece a felicidade da inmensa maioría: prescindibles, 'desechables'.

Tanta historia e tan ben contada. Aínda que faltan capítulos necesarios como o xenio de Grecia, a potencia do Renacemento, outras civilizacións máis aló do embigo europeo, o motor das utopías ou esa especie de Constitución Mundial que é a Declaración dos Dereitos humanos.

Todo iso non colle en 500 páxinas. Ningún problema. Yuval Noah Harari xa ten escrito outro libro para seguir colocando espellos en cada capítulo da nosa historia.

Desta volta, *Sapiens. De animales a dioses*, un libro de Yuval Noah Harari.

A linguaxe directa e provocadora deste profesor tan novo engancha.

Conversa con Coral Piñeiro, directora de *Dores*

Coral Piñeiro, diante á dereita, coas súas compañeiras de equipo: Laura Piñeiro, Maite Martínez e Clara Miñán.

*O audiovisual galego non para de sacar fornadas de creadores/as que, cunha mirada nova e limpa, se achegan ao noso pasado para descubrir (ou redescubrir) capítulos da nosa historia. É o caso de Coral Piñeiro que, xunto co seu equipo, vai agora para un ano, estreou *Dores*, un documental sobre os campos de concentración en Galicia: a historia de catro persoas que, dunha maneira ou doutra, foron testemuñas ou recollen os testemuños das consecuencias do que alí se viviu. Un intento de loita contra o esquecemento que foi galardoado co premio do público no Ourense Film Festival e seleccionado para participar en festivais como o Docs Barcelona Festival, o Cine Suma Paz, Cans ou o Incorto Film Festival.*

Preséntatenos, Coral...

Son Coral Piñeiro, de Vilagarcía de Arousa. Estudei Comunicación Audiovisual en Santiago de Compostela. Traballei en pezas documentais como *Eu máis eu*, sobre a soidade no rural galego; en *Única*, unha reflexión persoal sobre a identidade tendo unha irmá melliza. En ficción, participei na curtametraxe *Desencontro*, gañadora do primeiro premio da Fasmuvis do Ourense Film Festival.

Que é *Dores*?

Dores é un documental sobre os campos de concentración en Galicia que nace como o traballo de fin de grao (TFG) que fixen coas miñas compañeiras Laura Piñeiro (montadora e guionista), Maite Martínez (produtora e guionista) e Clara Miñán (cámara e guionista).

Como chegades a ese tema?

Lendo un día o xornal descubrimos que existiran en Galicia 11 campos de concentracións oficiais durante o franquismo. Este dato sorprendeunos moito, xa que descoñeciamos que existiran, pero sobre todo chamounos a atención o feito de que, sendo univer-

sitarias, pasamos por case todas as fases do sistema educativo sen saber da súa existencia e sen coñecer realmente como foi a represión en Galicia durante o franquismo.

Que vos sorprendeu do que fixestes?

O que máis nos sorprendeu do que fixemos foi que parece que tratar un tema coma este pode crear debates ou incluso disputas nalgúns casos. O certo foi que case sempre nos atopamos cun consenso en canto ao descoñecemento da nosa propia historia e as razóns polas que isto aconteceu, a forma na que se deu a transición, a duración da ditadura e a cantidade de anos que estes temas foron tabú, incluso tamén en como se banalizan hoxe no discurso político as consecuencias do franquismo.

Que reaccións tivo o voso traballo?

Para a nosa sorpresa, tivemos unha moi boa acollida e boas reaccións. Sorprendeunos o interese que mostrou a xente nova sobre o tema e agradecemos moito tamén o apoio que recibimos por parte da xente que xa leva anos traballando a prol da memoria histórica. Sobre todo, esta-

DORES

mos moi contentas con que os nosos protagonistas se sentisen agradecidos por como tratamos o tema e como contamos as súas historias. O que máis nos sorprendeu ata o momento foi recibir o premio Film Festival do público en Ourense, xa que competiamos nunha categoría oficial con propostas moi potentes e a verdade é que non pensabamos que un tema que pode ter tanta controversia acabase sendo o favorito dos espectadores.

Que che aportou *Dores*?

Dores levounos, ás compañeiras e a min, a ver a importancia da memoria histórica e tamén a cambiar o punto de vista e a pór o foco nas persoas que cometeron a represión. Démonos conta de que esta é unha carreira contra o tempo, xa que cada vez quedan menos persoas que poidan aportar testemuños, polo que debemos recollelos antes de que sexa tarde. O paso do tempo está permitindo que se poida falar de cousas que antes eran consideradas tabú e queremos seguir aportando para cambiar iso.

Como ves o que fas, o teu proxecto en relación co futuro?

No futuro inmediato estamos traballando para que *Dores* chegue ás aulas. As 4 persoas que conformamos o equipo estudamos historia de España no bacharelato, pero coa presa da selectividade nunca chegamos a afondar nin a coñecer de verdade como foi a represión en España, e moito menos en Galicia.

De cara ao futuro menos próximo, estamos traballando en ampliar o proxecto e tratar aspectos da represión que quedaron fóra por mor dos tempos de entrega do TFG.

Nós, o equipo, seguimos formándonos, polo que unha vez rematemos parte dos nosos estudos, seguiremos traballando neste proxecto para poder aportar máis calidade técnica e profesionalizarnos a medida que traballamos.

CHOUZO

10 ★★★★★

Un documental moi necesario nestes tempos que corren.

23 MAIO 2022

FOCO

10 ★★★★★

Terrible e doloroso. A historia de como os golpistas asasinaron de forma masiva a toda persoa que puidese pensar diferente, enchendo o territorio de campos de concentración.

23 MAIO 2022

PERSOA

10 ★★★★★

Moi interesante e obxectivo. Debería poñerse nas canles de TV abertas.

23 MAIO 2022

GALICIA23

10 ★★★★★

Claro, conciso, ético. Que se remove o pasado, din algúns... É que non se contou nunca! Parabéns polo traballo. Fundamental. Necesario. Imprescindible.

23 MAIO 2022

NOITENOITE

10 ★★★★★

Conmovera historia!

23 MAIO 2022

FESTIVALMAM

10 ★★★★★

A emoción e a historia aquí contidas son e serán necesarias... Para non esquecer, para non repetir, para ser mellores persoas e mellor sociedade...

23 MAIO 2022

TUTITE

10 ★★★★★

Emotivo, moi próximo e unha lección ver familia de vítimas e verdugos. Oxalá non esqueamos o que pasou; este tipo de documentais axudan a non esquecer e a non odiar.

23 MAIO 2022

RUMOROSO

10 ★★★★★

20 minutos fanse escasos! Marabilla

23 MAIO 2022

Letras galegas

Iniciativa da Mesa pola Normalización Lingüística

A nova lei do audiovisual contempla cotas de emisión e catálogo, cotas para o financiamento de producións por parte das compañías emisoras e regula a presenza das linguas do Estado nas interfaces, audiodescripcións e subtítulos. En todos os casos, contéplanse porcentaxes que se refiren sempre á lingua oficial do Estado ou a “algunha das linguas das comunidades autónomas”. “Esta expresión foi só emendada por BNG, Podemos, PNV e Bildu”, denuncia o presidente da Mesa, Marcos Maceira, “malia estaren todas as organizacións políticas advertidas pola Mesa pola Normalización Lingüística de que pode supor a exclusión de todas as linguas minorizadas do Estado, menos unha”.

“Estamos a tempo de que o galego non fique excluído do audiovisual para as próximas décadas”

Este feito formou parte das reivindicacións da manifestación a favor da lingua na convocatoria de Queremos Galego do pasado 17 de maio. Sen presenza de galego no audiovisual, as dificultades das familias para transmitir e as limitacións para a incorporación de novos falantes son moito maiores. A nova lei audiovisual estará vixente nas próximas décadas.

Rematado o prazo para presentar emendas á nova lei do audiovisual, A Mesa pola Normalización Lingüística advirte que os artigos sobre cotas de emisión, catálogo, financiamento e dobre por parte das plataformas de vídeo e das canles de televisión só citan “a lingua oficial do Estado e algunha das linguas oficiais nas comunidades autónomas”. Segundo a entidade de defensa da lingua, o emprego sistemático desta expresión podería deixar a nosa lingua fóra das conquistas alcanzadas, en gran medida, grazas á mobilización da sociedade galega a partir da Iniciativa Xabarín.

Marisa Vidal Collazo (Mulleres Cristiás Galegas Exeria)

Eu son Exeria. Lectura feminista dunha viaxe no século IV

(Editorial Galaxia, marzo 2022)

Presentación do libro *Eu son Exeria* en Lugo.

Este libro xorde da conxunción de moitas grazas. Grazas ás mulleres da Asociación Mulleres Cristiás Galegas Exeria, amigas que me sosteñen nesta aventura de escribir e publicar; grazas ás teólogas feministas, que coas súas investigacións me forneceron datos e historias; grazas a Sole Pite Sanjurjo, que ilustrou a obra con mestría; grazas a Lorena Conde e a Inés Salvado, que me fixeron ver a espiritualidade sen etiquetas relixiosas, presente nas súas vidas; grazas ao Concello de Santiago, que vai poñer o nome de Exeria a unha praza compostelá; grazas á Editorial Galaxia, que se puxo ao noso dispor; grazas a vós, que ledes, apoiades...

O libro ten dous puntos focais. O primeiro dámo a ensaísta Milagros Rivera Garretas, que escribe que en Exeria todo é tan impecable, tan sinxelo e liso, que podería parecer que non hai nada sospeitoso nunha muller que percorre o Imperio romano dunha punta a outra a finais do século IV. Pero a pouco que se mire, o contexto social, político e relixioso do século IV non é para nada impecable, sinxelo e liso.

O segundo punto focal do escrito descubríno na teóloga feminista Elisabeth Schüssler Fiorenza, quen as súas obras

En memoria de Ella e *Los caminos de la sabiduría*, nos convida a practicar a hermenéutica da sospeita: a sospeita como sistema de traballo, cando nos achegamos aos textos transmitidos na Igrexa. Schüssler Fiorenza convídanos a sospeitar dos textos tal e como se nos teñen transmitido, pois as ópticas dos narradores son androcéntricas, e tamén a recrealos desde miradas non patriarcais, facendo hermenéutica da creación activa. A clave, di, é poñerse

No relato tentei imitar o xeito de escribir de Exeria: coloquial, sinxelo.

na pel das mulleres, darlles o protagonismo nas historias e imaxinar como as contarían elas.

Así fun lendo entre liñas e imaxinando todo o que Exeria cala e propúxennme contarllo a esta Igrexa de principios do século XXI. No relato tentei imitar o xeito de escribir de Exeria: coloquial, sinxelo. Non teño ningunha dúbida acerca do elevado nivel cultural desta

muller, que se desenvolve sen problema en latín e grego, tanto na escrita como na fala, que parece saber algo de siríaco; unha muller que se alegra fondamente cando lle regalan libros, pensando en compartilos coas súas irmás...

Desde estes dous puntos de fuga, fun tirando de diferentes fíos que o texto ía traendo a min. O primeiro fío do que tirei foron as mulleres: as amigas de Exeria (das que pouco sabemos) e as mulleres cristiás de finais do século IV. Hai xa algúns estudos feitos que tentan relacionar a Exeria con homes importantes do seu tempo: Teodosio, Casiano, Prisciliano... Pero non atopei nada que arelacionara coas mulleres. Onde estaban as mulleres no século IV? Por que nas investigacións non se fala delas, tendo en conta que Exeria era unha muller e dedica o seu escrito a un grupo de irmás e amigas?

Así fixeime en como estaban a ser tratadas as mulleres na Igrexa cristiá no século IV, poñendo de manifesto como todas elas, coas súas vidas, saltan por riba das recomendacións e mesmo prohibicións do seu tempo. Así tamén Exeria escribe cunha pulcritude infinita, sen descompoñer ninun momento

Eu son Exeria. Lectura feminista dunha viaxe no século IV

(Editorial Galaxia, marzo 2022)

o seu discurso, sen un lamento ou unha queixa, coma se todo o que fai fora perfectamente canónico e normalizado.

Outro fío do que tirar é a autoridade. En latín hai dúas palabras para autoridade: *auctoritas* e *potestas*. A *potestas* define o poder capaz de impoñerse mediante a coacción ou a forza. A *auctoritas* apela ao recoñecemento da sabedoría ou autoridade dunha persoa nunha determinada materia. Exeria non repara na *potestas*, por iso non se fai de menos ante a xente coa que se atopa. Ela é unha muller de *auctoritas*, que recoñece a sabedoría de vida das persoas coas que fala, da que bebe e aprende. Exerce a súa *auctoritas* coas compañeiras, as amigas na distancia, ás que fala desdeabaixo, desde a proximidade. Non como unha superiora ás súas pupilas, nin rebaixada ante elas, senón como iguais. Exeria pon o seu desexo de coñecer ao servizo das outras, das súas sorores, irmás e amigas queridas, ás que lles di: “Quero que saibades”. No libro, relacionei esta *auctoritas* co liderado entrañable do que nos fala a antropóloga mexicana Marcela Lagarde no seu libro *Claves*

feministas para liderazgos entrañables (Ed. Puntos de encuentro, Managua, 2000).

Outro fío do que tira este libro que é a Igrexa do século IV. Exeria ve nacer o monacato e cóntalle de xeito particular ás mulleres da Gallaecia, 200 anos antes de Martiño de Dumio. Toma nota das liturxias na cidade de Xerusalén, centro eclesial do momento, visita

lugares de culto, describe os edificios que atopa... No seu escrito vemos a primeira evolución da Igrexa, uns cambios con luces e con sombras, unha igrexa que está a relegar as mulleres, avan-

zando en patriarcalización e suntuosidade, o que me fai acender alarmas que lle fagan pensar á Igrexa de hoxe.

Espero que vós, lectoras e lectores, vaiades atopando máis fíos dos que tirar, para levar a Exeriamáis alá do tempo e do espazo.

Grazas e boa lectura!

Exeria pon o seu desexo de coñecer ao servizo das outras, das súas sorores

Edita: Asociación A. IRIMIA - Dende setembro de 1981

Mesa de redacción: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Lines Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

Colaboradores: Victorino Pérez Prieto, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopena, Tareixa Ledo Regal, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Antonio Pinto Antón, Carmen Soto, Rubén Aramburu Molet, Marisa Vidal, Xan Guillén, Christina Moreira, Carlos Vázquez G., Teresa Souto Loira, Josecho de la Torre Culler, Lucía Santiago Díaz, Baldozero Iglesias Dobbario (Mero), Lois Ferradás, Xaquín Campo Freire, Nieves Espiñeira Medín, Francisco Almuíña, Alfonso Mascuñana, Antón Laxe, Ramón Díaz Raña, Olga Álvarez, Bea Cedron, J.M. Barca López, Felipe Arias Vilas, Tino Santiago e Clara Balleas Vidal.

Corrección lingüística: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

Recepción de artigos e colaboracións en: asociacionirimia@gmail.com

Subscricións: Apdo. 296 - 15704 Santiago de Compostela.

Telf.: 615 464 095 / irimia@irimia.gal

Ordinaria: 30 Euros, de Apoio: 45 Euros. Cota de socio: 3 Euros.

Para asuntos da asociación non relacionados coa revista: irimia@irimia.gal

Conta: Fiare Banca Etica

ES10 1550 0001 2500 0078 9628

Depósito Legal: C-1417-81

Tirada: 650 exemplares

Deseño e maquetación: TallerDD (Riveiro)

ISSN: 2172-9182

Imprime: TÓRCULO Artes Gráficas

Distribúe: IMPACTA

Edición electrónica: <http://irimia.gal>

Feito en papel reciclado

ACTIVIDADE SUBVENCIONADA
 pola
 Deputación
 DA CORUÑA

**VI Encontro
 Acampa 2022
 FAME E REFUXIO**

Actividade subvencionada pola

Deputación DA CORUÑA

Que non cha conten

«Se unha ensinanza fóra de toda escritura non admite a ensinanza dentro das escrituras, non é verdadeira ensinanza». Isshu Miura, mestre zen xaponés do século XX.

Sempre é bo achegármonos a outras tradicións relixiosas para profundar na comprensión e na vivencia da nosa. Hai que perderlle o medo: non é confusión nin sincretismo. Non é renuncia. Na nosa busca, no noso encontro con Deus, outras vivencias espirituais pódennos abrir novas vías. É a “descuberta dunha nova lingua”, en palabras de Ana María Schlüter, de quen tomamos a cita que abre esta Boa Nova e a que recomendamos vivamente ler.

Biblia e espiritualidade

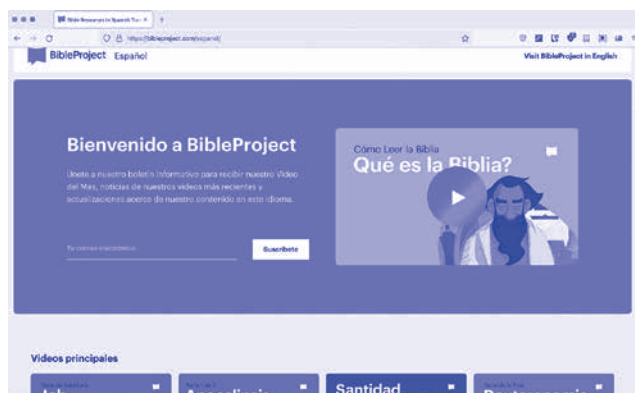
Biblia e seguimento de Xesús, teoloxía e espiritualidade. Presentámolas moitas veces enfrontadas, cando son complementarias e necesarias. Escoitamos moitas veces a frase de Karl Rahner: “o cristián do futuro ou será un místico ou non será cristián”, e resaltaba: “sen a experiencia relixiosa interior de Deus, ningunha persoa pode continuar a ser cristiá no tempo baixo a presión do actual ambiente secularizado”.

E a isto debemos dedicar o noso tempo. Cada quen como quixer ou como puiden. Este afondamento, esta vivencia espiritual non só precisa un compromiso persoal, senón estar marcado coma citas concretas no noso calendario.

Coñecemos a Biblia

Afondar na nosa vivencia espiritual non é doado, precisamos axuda, non podemos facelo sós. Ninguén o vai facer por nós, mais non imos ser quen sen axuda. Aquí a importancia de vivir a fe en comunidade.

Coa Biblia acontece algo semellante. Claro que unha investigadora, erudita ou unha persoa dada ao estudo das escrituras pode dominar e tentar comprender os textos bíblicos. Mais para o común de nós, este achegamento ás Escrituras será máis frutífero se é acompañado.

Existe un recurso na rede chamado *Bible Project* (<https://bibleproject.com/espanol/>). Nado nos EE.UU., é promovido por unha asociación sen ánimo de lucro que busca axudar ás persoas a experimentar a Biblia “como unha historia unificada que nos guía a Xesús”.

Promovido inicialmente por persoas vinculadas ao campo da ilustración e o deseño gráfico, isto vese na calidade dos materiais que acompañan os textos, tanto os vídeos que soben a Youtube coma os cartaces e ilustracións que resumen cada libro da Biblia. Mais tamén atopamos podcasts, blogs, clases ou outros recursos educativos.

Parten da idea de que se pode achegar a Biblia a todos nós e que esta ten o poder de transformar persoas e comunidades completas.

En galego

Dádelle unha ollada. Descubride a cantidade de materiais e o enfoque tan gráfico que aportan. Todo traducido a 50 linguas, entre as cales está o castelán.

Teñen canles abertas para continuar nesta tarefa. Por que non en galego? Neste maio das Letras Galegas, da *Galicia infinda*, a Biblia en galego segue a estar desaparecida, non só nos estantes das librarías, senón fundamentalmente na rede.

Espiritualidade e Boa Nova. Que non cha conten... vívea.

Falando da lingua

Lidia e Valentina

Recibiredes este texto no mes de San Xoán e aínda que co cambio climático xa o refraneiro non sempre é acaído de todo, aínda vale aquilo de que *polo san Xoán a sardiña molla o pan e no mes de san Xoán e san Pedro di o día: máis non medro*.

Mais aínda que chegue ás vosas casas este texto no mes de xuño, estamos a escribilo xusto o día despois das Letras Galegas, data que nos levou a non poucas reflexión que queremos compartir convosco...

Vimos o novo presidente Rueda en Valdeorras, nos actos conmemorativos de Delgado Gurriarán, e non puidemos evitar que nos viñese á cabeza aquel outro acto no que tamén participou o presidente arredor da Lingua Galega. Era o ano 2009 e o fin non era exaltar a poesía nin a obra de ninguén, senón manifestarse EN CONTRA do galego. Si, si, en contra. Participou na manifestación que Galicia Bilingüe organizou en Compostela, semanas antes das eleccións que le-

varían o seu partido ao poder; trouxo xente de diversas partes de España para queixarse pola “imposición” do galego. Esa lingua que fai que teñamos entidade como comunidade histórica, despois de estar durante séculos marxina e condenada á extinción, cando se aplicaron unhas medidas no ensino para intentar a súa recuperación, saen á rúa para esixir “liberdade”, palabra á que lle mudaron o seu significado cunha demagogia nunca antes vista.

E aínda que foi porque tiña que ir, e supoñemos que peor sería que non fose, se o autor de Valdeorras, defensor da nosa lingua, aquí e en México, coherente sempre, ergue a cabeza e ve a Rueda alí..., igual lle fai uns versos. E de paso aproveitaría para ampliar os seus poemas sociolingüísticos, escribindo sobre a situación do galego posterior a 2009, que nos últimos estudos deixa datos alarmantes. Basta revisar o que conseguiu o goberno deste novo presidente, antes

vice, coa súa política lingüística: estudos recentes da RAG mostran unha caída en picado da transmisión e do uso¹, así como unha moito menor competencia en galego ca en castelán do alumnado que remata a secundaria². Vese que xa cumpriron o seu obxectivo “bilingüe”!

1 - Mapa sociolingüístico escolar de Ames

2 - Análise das competencias bilingües do alumnado de 4.º ESO

O fachineiro dos deméritos

Regreso aristotélico

Este fachineiro quiere apoiar con este humilde comentario a volta do rei emérito a Sanxenxo e non só polas razóns, todas loables, que a xente de orde e ben xa se encargou de estender no seu recibimento entre vuitons e oliveiras. Este regreso debe fundamentarse en razóns aristotélicas, un flanco que quedou un pouco descoidado. Para Aristóteles a monarquía era unha excelente forma de goberno, no que un home miraba polo ben de todos. E un non pode estar máis de acordo se iso o aplicamos ao caso que nos ocupa. Mira polo ben de Sanxenxo e mira polo ben de Telmo

Martín (que mágoa que Construcuatro, a empresa do alcalde non poida, por unha inoportuna sentenza, facer pisos de protección oficial, senón aínda lle podía ofrecer un ao demérito). E tamén mira por Alfonso Rueda e por Galicia en xeral por poñernos no mapa. O único que non lle saíu ao fachineiro foi ir vitorealo en carne mortal, por iso dos millonciños que lle roubou. En troques, atrevome a pedirlle un último favorciño: na próxima visita, aproveitando unha regata, debería cruzar á outra beira da ría e poñer a Ence no mapa, bañarse nas súas augas e gozar do seu aire, da súa gastronomía e das súas xentes.